

LV

LV

LV

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 25.11.2010
COM(2010) 687 galīgā redakcija

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI**

**2009. GADA ZIŅOJUMS PAR PIRMSPIEVIENOŠANĀS PALĪDZĪBAS
INSTRUMENTA (IPA) ĪSTENOŠANU**

SEC(2010) 1430

Kopsavilkums

Šajā ziņojumā ir izklāstīti pasākumi, kas veikti, lai 2009. gadā īstenotu Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu (*IPA*), un sniegts vispārējs notikumu apskats, tostarp nedaudz aplūkotas nākotnes perspektīvas.

Ziņojumā norādīts, ka Komisija 2009. gadā veica konkrētus pasākumus, lai uzlabotu *IPA* instrumenta efektivitāti, ietekmi un ilgtspējību, bruģējot ceļu uz tādu pieeju stratēģiskai plānošanai un programmu izstrādei, kas vērsta uz konkrētu nozari, veicinot līdzekļu devēju koordinēšanu un palielinot palīdzības saņēmēju līdzatbildību. Labāka politikas izstrāde un īstenošana uzlabos politisko dialogu un palīdzēs sasniegt labākus rezultātus, integrējot Rietumbalkānu valstis, Turciju un Īslandi Eiropas Savienībā

Sīkāka informācija par programmas izstrādes un īstenošanas pasākumiem attiecībā uz konkrētām saņēmējām vai vairākiem saņēmējiem paredzētām *IPA* programmām pārskata periodā ir pieejama šā ziņojuma¹ pamatojuma dokumentā (I un II iedaļa), ko papildina finanšu dati (III sadaļa). Turklāt pamatojuma dokumenta ievaddaļā tiek vēlreiz izklāstīta *IPA* finanšu instrumenta vispārējā struktūra.

* * *

1. PĀRSKATA GADS

1.1. Galvenie notikumi paplašināšanās procesā

Rietumbalkānu valstīs un Turcijā 2009. gads bija stabilitātes un drošības gads ar pozitīvu attīstību mobilitātes un kaimiņattiecību jomā. Sākoties pasaules finanšu un ekonomikas krīzei, Komisija veicināja makroekonomiskās stabilitātes nodrošināšanu šajā reģionā, cita starpā ieviešot reģiona finanšu krīzes paketi, tostarp tiešu budžeta atbalstu Serbijai, ko finansēja no *IPA* līdzekļiem.

Pārskata periodā jaunus pieteikumus dalībai ES iesniedza Albānija (aprīlī), Īslande (jūlijā)² un Serbija (decembrī), bet Horvātija guva lielākus panākumus ceļā uz pievienošanās sarunu pēdējiem posmiem. Melnkalne, Serbija un Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika panāca, ka to pilsoņiem ceļošanai uz Šengenas zonu tiek piemērots bezvīzu režīms, jo tās ir izpildījušas vīzu režīma liberalizācijas norādēs izvirzītos nosacījumus. Komisija turpināja darbu arī ar Albāniju un Bosniju un Hercegovinu, lai panāktu vīzu prasības atcelšanu šīm valstīm.

Tomēr vēl ir daudz darāmā. Rietumbalkānu valstīm un Turcijai 2009. gadā attiecībā uz pievienošanās kritēriju un nosacījumu izpildi — lai arī atšķirīgā mērā — joprojām bija jāveic ievērojams darbs.

¹ Komisijas dienestu darba dokuments — pamatojuma dokuments Komisijas ziņojumam Padomei, Eiropas Parlamentam un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai — 2009. gada ziņojums par Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta (*IPA*) īstenošanu.

² Komisija 2009. gada oktobrī ierosināja grozīt *IPA* Regulu Nr. 1085/2006, lai iekļautu Īslandi kā *IPA* saņēmējvalsti (to apstiprināja 2010. gadā ar 2010. gada 16. jūnija Regulu (ES) Nr. 540/2010).

Komisijas novērtējums par kandidātvalstu un potenciālo kandidātvalstu progresu centienos panākt atbilstību attiecīgi pievienošanās nosacījumiem un stabilizācijas un asociācijas nolīgumu noteikumiem ir izklāstīts 2009. gada oktobrī publicētajā dokumentā „Paplašināšanās stratēģija un galvenās problēmas 2009.–2010. gadā” un tam pievienotajos progresa ziņojumos³. Šajā Komisijas paziņojumā ietvertos atzinumus un ieteikumus Padome vispārēji apstiprināja 2009. gada decembrī.

1.2. Galvenie stratēģiskie notikumi labākai IPA palīdzības sniegšanai: pēc pirmajiem diviem īstenošanas gadiem gūtā pieredze

Komisija 2009. gadā turpināja aplūkot savu IPA palīdzības plānošanas un programmu izstrādes efektivitāti, kā rezultātā tika rasti jauni risinājumi.

Palīdzības sniedzēju koordinācijas konferencē, kas 2. aprīlī notika Tirānā, izvērtēja panākto progresu palīdzības sniedzēju koordinācijas uzlabošanā vietējā līmenī. Konferencē analizēja valstu un reģionālā līmeņa esošo koordinācijas mehānismu stiprās un vājās puses un sniedza konkrētus ieteikumus, kas jāievēro, lai panāktu labāku koordināciju un lai atbalsts būtu efektīvāks. Šajā konferencē apsprieda arī iespējas uzlabot stratēģisko plānošanu un palīdzības saskaņošanu līdz ar IPA palīdzības saņēmējvalstu un daudzgadu indikatīvās plānošanas dokumentos (DIPD) pieņemtajiem valstu attīstības un ES integrācijas plāniem.

Konferencē par faktisko atbalstu paplašināšanās procesam, ko 19. oktobrī Briselē kopīgi organizēja Komisija un ES prezidējošā valsts Zviedrija, aplūkoja plašus atbalsta efektivitātes darba kārtības aspektus un secināja, ka, plānojot palīdzību saskaņā ar saņēmēja vajadzībām un stratēģijām, varētu uzlabot pirmspievienošanās palīdzības efektivitāti. Tajā secināja, ka šāda pieeja būtu lietderīga ne tikai attiecībā uz pirmspievienošanās prioritātēm, bet arī, palīdzot pārvarēt finanšu krīzes ietekmi, un, tā kā daži palīdzības sniedzēji Rietumbalkānu valstīs ir izdevīgākā situācijā, lai ātri novērstu šīs grūtības, ciešāka palīdzības sniedzēju koordinācija nodrošinātu IPA atbalsta sniegšanu visefektīvākajā un papildinošā veidā.

Novērtējuma ziņojumi gan par IPA, gan iepriekšējās pirmspievienošanās palīdzības plānošanu un īstenošanu (sal. 3. iedaļu turpmāk) arī izrādījās vērtīgi saistībā ar apsvērumiem par to, kā labāk nodrošināt kopējo palīdzības mērķu sasniegšanu.

Šajos ziņojumos izklāstītie secinājumi bija iemesls Komisijas centieniem **aizvien vairāk pārveidot pirmspievienošanās palīdzību no tādas, kas galvenokārt vērsta uz konkrētu projektu, uz vispusīgāku, politikai atbilstošu pieeju**, lai palielinātu tās kopējo ietekmi. Novembrī Komisija pieņēma lēmumu **IPA palīdzības plānošanā pakāpeniski ieviest pieeju, kuras pamatā būtu konkrēta nozare**. Šie pasākumi tika izvērsti 2010. gadā, lai tos iekļautu palīdzības stratēģiskajā plānošanā un programmu izstrādē (stikākai informācijai sal. 3. iedaļu turpmāk), un tie tiks turpināti 2011. gadā.

Vispārējo lietu padome 2009. gada decembrī sniedza politisku atbalstu šai jaunajai IPA plānošanai, kuras pamatā būtu konkrēta nozare, apstiprinot iepriekšminēto konferenču secinājumus: „Padome .. uzsver svarīgo saikni starp paplašināšanās politikas prioritātēm un finansiālo palīdzību saskaņā ar neseno konferenču rezultātiem, kuru nolūks bija uzlabot atbalsta efektivitāti .., atzinīgi novērtē Komisijas centienus cieši saskaņot IPA ikgadējās programmas ar progresa ziņojumos norādītajām prioritātēm.”

³ Skatīt: http://ec.europa.eu/enlargement/press_corner/key-documents/reports_oct_2009_lv.htm

Turklāt, ņemot vērā novērtējuma ziņojumos izdarītos secinājumus, jau 2009. gadā *IPA* programmu izstrāde bija pilnveidota, projektu skaits bija mazāks, tie bija apjomīgāki un veidoti tā, lai atvieglotu īstenošanas pārvaldīšanu un palielinātu efektivitāti un pamanāmību. Galveno uzmanību joprojām koncentrēja uz iestāžu veidošanu, jo īpaši ar tiesiskumu saistītās jomās saskaņā ar paplašināšanās stratēģiju. Svarīga prioritāte palika arī sociālekonomiskā attīstība, jo īpaši, ņemot vērā ekonomikas krīzi. Rietumbalkānu valstīm un Turcijai pieņēma paketi reaģēšanai uz krīzes situāciju, bet Serbijai nodrošināja budžeta atbalstu, kas bija saistīts ar SVF nolīgumu.

2. *IPA* PROGRAMMU IZSTRĀDE UN ĪSTENOŠANA. VISPĀRĒJS PĀRSKATS

2.1. Stratēģiskā plānošana un programmu izstrāde

2.1.1. Daudz gadu indikatīvā finanšu shēma (DIFS)

Šī tabula atspoguļo 2009. gada *IPA* piešķirumu sadalījumu miljonos EUR atbilstoši saņēmējām valstīm un komponentiem, kā arī atbilstoši vairākiem saņēmējiem paredzētai programmai iedalīto summu saskaņā ar precizēto 2011.–2013. gada DIFS⁴. Šajos rādītājos ir ņemti vērā 2009. gadā veiktie pārvietojumi starp I un II komponentu.

1. tabula. *IPA* piešķirumi atbilstoši saņēmējām valstīm un komponentiem 2009. gadā (faktiskajās cenās, miljonos EUR)

<i>IPA</i> saņēmējas valstis/ komponenti	I	II	III	IV	V	KOPĀ
Albānija	71,4	9,8				81,2
Bosnija un Hercegovina	83,9	5,2				89,1
Horvātija	45,6	15,9	49,7	14,2	25,8	151,2
Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika	39,3	4,4	20,8	7,1	10,2	81,8
Kosova	106,1					106,1
Melnkalne	28,6	4,7				33,3
Serbija	182,6	12,2				194,8
Turcija	239,6	3,0	182,7	55,6	85,5	566,4
Vairākiem saņēmējiem paredzētas programmas	166,1					166,1
KOPĀ	963,2	55,2	253,2	76,9	121,5	1 470,0

Informācija par līdzekļu sadalījumu atbilstoši saņēmējai valstij un komponentam ir atrodama Komisijas paziņojumā par DIFS.

2.1.2. Daudz gadu indikatīvie plānošanas dokumenti (DIPD)

Lai *IPA* Vadības komiteja sniegtu savu atzinumu par 2009.–2011. gada DIPD, tos iesniedza komitejai 2009. gada pirmajā pusē, proti, martā (Albānijas, Bosnijas un Hercegovinas, Serbijas, Bijusās Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikas, Melnkalnes un Kosovos DIPD) un aprīlī (Horvātijas un Turcijas DIPD, kā arī DIPD par vairākiem saņēmējiem paredzēto

⁴ COM(2009)543 galīgā redakcija, 2009. gada 14. oktobris.

programmu). Ar vienu izņēmumu, kura iemesls bija atturēšanās, dalībvalstu atzinums par tiem bija vienprātīgi pozitīvs, un Komisija tos visus pieņēma jūnijā un jūlijā.

Tāpat kā iepriekšējos gados un saskaņā ar *IPA* Regulas 6. panta 5. punktu tika pārskatītas galvenās prioritātes katram komponentam, kas paredzēti esošajos 2008.–2010. gada DIPD. Tā kā nedz ES, nedz reģionā vai kur citur nebija notikuši tādi notikumi, kuru dēļ būtu jāizdara būtiski labojumi, dominēja **nepārtrauktība**. Pārskatīšanas procesā notika konsultācijas ar valstu iestādēm un citām attiecīgajām ieinteresētajām personām (dalībvalstīm, starptautiskajām finanšu iestādēm, potenciālajiem palīdzības saņēmējiem, pilsonisko sabiedrību).

Attiecībā uz I komponenta palīdzības apmēru kandidātvalstīm prioritāra joprojām ir spēja uzņemties dalības pienākumus / īstenot *acquis*, bet attiecībā uz Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku vienlīdz svarīgi ir politiskie kritēriji. Turcijai otrs svarīgākais kritērijs ir pilsoniskās sabiedrības dialogs, savukārt Horvātijai — politiskie kritēriji. Attiecībā uz potenciālajām kandidātvalstīm Serbijai, Melnkalnei un Kosovai dominēja ekonomiskie kritēriji, turpretī Albānijai un Bosnijai un Hercegovinai — spēja uzņemties dalības pienākumus, ko Bosnijas un Hercegovinas gadījumā papildināja arī politiskie kritēriji. Serbijai, Kosovai un Albānijai politiskie kritēriji bija sekundāri, turpretī Melnkalne gan politiskajiem kritērijiem, gan Eiropas standartiem pievērsa vienādi lielu uzmanību.

Saistībā ar *IPA* Vadības komiteju Komisija un dalībvalstis apsprieda veidus, kā programmu izstrādes dokumentos *lielāku uzmanību pievērst* šādiem aspektiem:

- to mācību, kas gūtas, akreditējot decentralizētu īstenošanu kandidātvalstīs, attiecināšana uz akreditācijas procesu citās *IPA* palīdzības saņēmējās valstīs. Decentralizētas pārvaldības lielāka pielāgošana palīdzības saņēmēju valstu sistēmām, lai stiprinātu līdzatbildību un spēju pilnībā izmantot sniegto palīdzību. Atturēšanās no termiņa noteikšanas akreditācijai;
- to rezultātu skaidrāka noteikšana, kādi papildus ES pievienošanās prasībām tiek sagaidīti saistībā ar Eiropas integrācijas struktūru stiprināšanu. Eiropas integrācijas struktūru lielāka iesaistīšana programmu izstrādē, lai pārbaudītu to atbilstību ar valsts pievienošanās saistītajām prioritātēm. *IPA* palīdzības tuvāka pielāgošana valsts stratēģiskajai plānošanai vai, ja tādas nav, koncentrēšanās uz valdības plānošanas, budžeta izstrādes un darba izpildes vadības sistēmu turpmāku stiprināšanu;
- to pasākumu turpināšana, kas veikti, lai samazinātu prioritāšu vai galveno ar valdību saskaņoto prioritāšu skaitu. Lielākas uzmanības veltīšana gūtajai pieredzei, turpmāko mērķu izstrāde, gaidāmie rezultāti un izmērāmie rādītāji;
- gadījumos, kad spēja izmantot sniegto palīdzību ir apgrūtināta, jāapsver programmas atbilstoša pārskatīšana, ņemot vērā to, vai gaidāmie rezultāti ir iespējami DIPD noteiktajos termiņos; spēju reģionālās attīstības jomā turpmāka stiprināšana;
- turpmāki centieni palielināt darba dalīšanu un palīdzības sniedzēju partnerību, galvenajās jomās sniedzot būtisku divpusējo un daudzpusējo palīdzību. Apspriežu procesa ar saņēmējām valstīm turpmāka uzlabošana, pamatojoties uz skaidru grafiku, tostarp ieinteresēto personu iepriekšējo apspriežu nodrošināšana pirms projekta sadaļu izstrādes;

- skaidrākas vadlīnijas transversālu jautājumu, tostarp ilgtspējīgas attīstības, risināšanai, un konkrētu mērķu noteikšana attiecībā uz dzimumu līdztiesības jautājumiem;
- turpmāka atbalsta nodrošināšana projektiem saistībā ar politiskajiem kritērijiem, tiesu reformu un cīņu pret korupciju. Lielāka uzmanība jāvelta publiskā iepirkuma jautājumiem;
- vietējo administratīvo spēju un vides aizsardzības struktūru turpmāka stiprināšana, kā arī dzimumu līdztiesības atbalstīšana jaunajās darbavietās vides aizsardzības jomā (III komponents). Sociālās iekļaušanas analīzei nepieciešamā procesa, ieinteresēto personu ietekmes uz šo analīzi un ar to saistītās stratēģijas definīcijas (IV komponents) skaidrāka definēšana. *LEADER* pieeju noteikšana par prioritāti arī turpmāk un skaidrāka horizontālo jautājumu definēšana (V komponents);
- vietējās saziņas veicināšana par vairāku saņēmēju valstu kopīgo pasākumu nozīmi pievienošanās procesā, kas ir arī veids, kā palielināt valstu līdzatbildību reģionālajās iniciatīvās. Pieprasīt, lai tiktu nodrošināta reģionālā līdzatbildība un reģionālo sadarbības struktūru iesaistīšana programmu izstrādes procesā.

Saskaņā ar šīm diskusijām Komisija veica pasākumus, lai uzlabotu apspriežu mehānismu, pastiprinātu saikni starp DIPD un valstu stratēģijām un nodrošinātu lielāku saņēmēju valstu līdzatbildību nekā agrāk. DIPD struktūra vēl tiks pārskatīta, lai to pielāgotu virzībai pretim tādai pieejai *IPA* finanšu palīdzībai, kura būtu vairāk vērsta uz konkrētu nozari, un lai paredzētu vispusīgāku programmu izstrādes sistēmu.

2.1.3. *Palīdzības programmu izstrāde 2009. gadā*

Programmu izstrādes jomā 2009. gadā galvenokārt notika 2009. gada valstu/ikgadējo un vairākiem saņēmējiem paredzētu I komponenta *IPA* programmu pabeigšana un pieņemšana, kā arī 2010. gada *IPA* programmu sagatavošanas sākšana. Attiecībā uz pārrobežu sadarbības programmām vienīgi pievienoja 2009. gada finanšu piešķirumus jau esošajām daudzgadu programmām, kas pieņemtas 2007. gadā, bet pašu programmu būtību nepārskatīja. Tas pats attiecas arī uz III komponenta programmām Bijušajai Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikai un uz V komponenta programmu, bet 2009. gadā nenotika nedz III komponenta programmu izstrāde Horvātijai un Turcijai, nedz IV komponenta programmu izstrāde, jo šo gadu jau aptvēra esošās daudzgadu programmas. No iepriekšējās pieredzes **gūtās atziņas** visās kandidātvalstīs un potenciālajās kandidātvalstīs parasti bija pamatā I komponenta (projektu identificēšana un definēšana) programmu izstrādei. Attiecībā uz *IPA* saņēmējam valstīm izdarīja secinājumu, ka *lielāka uzmanība ir jāpievērš* šādiem aspektiem:

- *projektu izstrāde un gatavība* (cita starpā vajadzību analīzes, nodomu, realizējamības un tirgus izpētes ziņā; riski un pieņēmumu uzsvēršana, saņēmēju valstu noteikšana, vienkārši īstenošanas pasākumi);
- palīdzības saņēmēju valstu *administratīvā spēja un spēja izmantot palīdzību* (cita starpā, pamatojoties uz agrākajiem rezultātiem un pašreizējo darba slodzi notiekošos *CARDS* un *IPA* projektos);
- *līdzatbildība*, kas jāpalielina, pārskatot arī pašu saņēmēju valstu attīstības stratēģijas un rīcības plānus un jau agrīnā posmā iesaistot saņēmējas valstis palīdzības plānošanā un programmu izstrādē, kā arī to īstenošanā;

- *rezultātu ilgtspējīgums*, rūpīgi plānojot darbības, nosakot tām prioritātes, laicīgi izveidojot secību un pievēršot uzmanību nosacītībai;
- *koordinācija dažādos līmeņos*, t. i., starp palīdzības sniedzējiem, ar citām saistītajām darbībām, starp valsts centrālās pārvaldes un pašvaldību iestādēm;
- *galveno prioritāšu skaits*, kas jāierobežo un cieši jāsaista ar palīdzības saņēmēju valstu Eiropas reformu grafiku;
- *saistība ar budžetu* un vidēja termiņa izdevumu plānu;
- pastiprināta uzraudzība, ietekme, atpazīstamība, pilsoniskās sabiedrības iesaistīšana un transversāli jautājumi.

Projektu atlases pamatā bija dažādi parametri, kas atspoguļoja iepriekš minētās atziņas, tostarp: i) atbilstība stratēģiskajām prioritātēm un esošajām nozares stratēģijām, ii) ar projekta izstrādi un īstenošanu saistīto vajadzību, prioritāšu un attiecīgo ieinteresēto personu identificēšana, iii) projektu gatavība un ilgtspējība, iv) palīdzības saņēmēja spēja izmantot piešķirto palīdzību, v) prioritāšu noteikšana un rūpīga secības noteikšana saskaņā ar politiskajām un stratēģiskajām prioritātēm, vi) samērīgums un ietekme, vii) nepārtrauktība un/vai papildināmība ar agrāk vai pašreiz sniegto palīdzību / citiem palīdzības sniedzējiem, viii) nedublēšanās un ix) jaunas iespējamās palīdzības jomas, kas izriet no politiskajiem un tehniskajiem dialogiem.

I komponenta **programmu izstrādes būtiskie fakti** 2009. gadā bija šādi:

- īstenojot ar tiesību aktu tuvināšanu saistītus projektus **Horvātijā**, priekšroka tika dota mērķsadarbībai un tika sākta tās palielināšana;
- **Bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā** bija mazāk līgumu nekā iepriekšējā gada programmā, lai gan to skaits joprojām ir liels. Uzlabojās programmu izstrādes kvalitāte;
- **Turcijā** 2009. gada programmu izstrādes pamatā bija sīki definēti posmi, kritēriji un termiņi (programmas izstrādes procesa dokuments). Komisija pieprasīja saskaņotas nozaru stratēģijas, kas virzītu programmu izstrādes procesu, un ieinteresēto personu iesaistīšanu programmu izstrādes ciklā, veidojot nozaru darba grupas. Reaģējot uz ekonomikas un finanšu krīzi, uzlabojās līdzatbildība un īpaša uzmanība tika vērsta uz pilsoniskās sabiedrības dialogu, kā arī 35 miljonus euro pārvietoja no I komponenta uz energoefektivitātes instrumentu vairākiem saņēmējiem paredzētajā paketē reaģēšanai uz krīzes situāciju, un tika veikts ārkārtas ieguldījums, lai atbalstītu Turcijas līdzdalību ES programmās. No otras puses, palīdzības saņēmēja valsts principā piekrita agrākai sagatavošanas fāzei un nozaru grupu skaita palielināšanai, kā arī diskusijām par to, kā panākt, lai programmu izstrāde būtu stratēģiskāka un vairāk saistīta ar politiku, bet tā vēl nav piekritusi konkrētiem pasākumiem. Turcijai bija ļoti būtiski saglabāt elastīgu pieeju attiecībā uz jaunajām vajadzībām atbalstītajās nozarēs, izmantojot programmu izstrādi, lai sekmētu reformu visās ministrijās. Sākotnējo projekta priekšlikumu bija par trešdaļu mazāk nekā 2008. gadā (šī tendence apstiprinājās programmu izstrādes procesā 2010. gadā), un joprojām bija nepieciešams Komisijas atbalsts, lai nodrošinātu, ka tie ir pietiekami gatavi.

Situācijai vajadzētu uzlaboties pēc 2009. gada jūlijā pieņemtā tiesību akta, kurā definēta par īstenošanu atbildīgās organizācijas struktūra un pienākumi. Pakāpeniski ieviešot nozaru pieeju palīdzības plānošanai un programmu izstrādei, jāpalielinās līdzatbildībai un jāpastiprinās saiknēm starp finansiālo palīdzību un politiskajām prioritātēm. Tiks meklēti arī atbilstošāki un izmērāmāki rādītāji un kritēriji, un pastiprinātu uzmanību veltīs projektu rezultātiem un ietekmei. Jāuzlabo *IPA* programmu izstrādē, īstenošanā un uzraudzībā iesaistīto struktūru spējas un jāpārskata nozari uzraudzības apakškomiteju darbība, kā arī jaunie DIPD;

- **Albānijā** programmu izstrādē iesaistījās vairāk palīdzības saņēmēju, kā rezultātā paaugstinājās līdzatbildība. Projektu sadaļu kvalitāte uzlabojās, un krīzes ietekmē bija vērojama tendence izstrādāt mazāk, bet apjomīgākus (infrastruktūras) projektus;
- **Bosnijā un Hercegovinā** programmu izstrādē uzmanība bija vērsta uz pasākumiem, kuru mērķis ir mazināt finanšu krīzes ietekmi. Lielāka palīdzības daļa tika paredzēta saistību pildīšanai saskaņā ar kopīgiem vai netieši centralizētiem pārvaldības nolīgumiem ar starptautiskajām finanšu iestādēm un citām valsts un starptautiskajām iestādēm. Arī šajā gadījumā bija vērojama tendence izstrādāt mazāk, toties apjomīgākus projektus;
- **Kosovā** palīdzības saņēmējas iestādes vairāk iesaistījās programmu izstrādē, un tika iesniegts lielāks projektu priekšlikumu skaits nekā agrāk (tomēr bija nedaudz manāms prioritāšu un filtrēšanas trūkums). Cieša koordinācija ar ES Tiesiskuma misiju (*EULEX*) un ES Īpašā pārstāvja / Starptautiskās civilās misijas (*EUSR/ICO*) darbu nodrošināja Eiropas Savienības darbības papildināmību;
- programmu izstrādē **Melnkalnē** bija vērojama projektu sadaļu priekšlikumu uzlabota kvalitāte un lielāka uzmanība nosacītībai (līdzfinansējums, zemes īpašumtiesības un iegāde infrastruktūras izveidei), kā arī (nelielajai) pārvaldei un tās spējai izmantot piešķirto palīdzību atbilstošu projektu lielumu. Citas iezīmes ietvēra labāku papildināmību un sadarbību ar citiem līdzekļu devējiem, lielāku apspriešanos ar pilsonisko sabiedrību, lielāku palīdzības saņēmēja vadību 2010. gada programmu izstrādē (kas sāka 2009. gadā) un pakāpenisku uzsvāra novirzīšanu uz ekonomiskiem kritērijiem un spēju uzņemties dalības pienākumus;
- **Serbijā** programmu izstrādes procesu raksturoja lielā palīdzības saņēmēju iestāžu iesaistīšanās un kvalitatīvi programmu izstrādes dokumenti. Vairāk nekā 60 % no I komponenta palīdzības sniedza budžeta atbalsta veidā, lai aizsargātu strukturālās reformas; vispārēja nosacītība, tostarp ilgtspējīgs makroekonomikas un fiskālais pamats, ko atbalsta starptautiskās finanšu iestādes, administratīvās un finanšu shēmas, kas veido stabilu fiduciāro vidi; īpaši izmaksas nosacījumi saistībā ar stabilu publisko finanšu pārvaldību; attiecīgo ar pievienošanas ES saistīto iestāžu un struktūru administratīvo spēju saglabāšana un attīstīšana. Līdz pārskata perioda beigām valdība Parlamentam bija iesniegusi tiesību aktu, ar ko izveido jaunu budžeta sistēmu, un valdība bija pieņēmusi iekšējo publisko finanšu kontroles stratēģiju.

Sīkāka informācija par katras *IPA* valsts / ikgadējās programmas un 2009. gada *IPA* vairākiem saņēmējiem paredzētās programmas saturu ir atrodama pamatojuma dokumentā (I un II daļa). Šajā pašā dokumentā atrodama arī informācija par II–V komponenta daudzgadu programmu saturu.

2.2. Īstenošana

2.2.1. Īstenošanas noteikumi un struktūras

Palīdzība saskaņā ar *IPA* ir paredzēta kandidātvalstu un potenciālo kandidātvalstu sagatavošanai, lai tās spētu pilnībā uzņemties atbildību par ES finansiālās palīdzības pārvaldīšanu. Tāpēc decentralizēta pārvaldība ir „mērķa” pārvaldības veids, kas jāpanāk palīdzības saņēmējiem, tiklīdz to administratīvās spējas būs uzskatāmas par pietiekami attīstītām un būs ieviestas atbilstošas pārvaldības un vadības sistēmas, lai nodrošinātu stabilu finanšu pārvaldību. Kandidātvalstīm vidēja termiņa mērķis ir pilnībā decentralizēta pārvaldība, t. i., tikai ar Komisijas *ex-post* kontroli (turpretim V komponenta palīdzību šādā veidā īsteno jau no paša sākuma). Katrā palīdzības saņēmējā valstī jābūt īpašām stratēģijām, rīcības plāniem un grafikiem šo mērķu sasniegšanai, bet tajā pašā laikā jāgatavo valsts iestādes, lai tās pienācīgi spētu uzņemties vairāk saistīto pienākumu.

Potenciālajās kandidātvalstīs 2009. gadā bija atšķirīgs **progress virzībā uz pārvaldības pilnvaru piešķiršanu decentralizētas pārvaldības izveidei**. Līdz pārskata perioda beigām **Albānija** bija panākusi pārlicinošu progresu I komponenta jomā (galveno struktūru izveide, kandidātu izvirzīšana galvenajiem amatiem un apmācīts personāls attiecīgajās īstenošanas aģentūrās) un daudzsološu progresu V komponenta jomā (virzības plāna projekta sagatavošana decentralizētai pārvaldībai bez *ex-ante* kontroles), tomēr II, III un IV komponenta jomā tā joprojām bija tikai sākuma stadijā. No otras puses, **Bosnijā un Hercegovinā** nebija liels progress — bija izvirzīti kandidāti tikai *IPA* valsts koordinators amatam Finanšu ministrijā, bet Centrālajai finanšu un līgumu aģentūrai (CFLA) un Valsts fondam personāls joprojām nebija pilnībā nokomplektēts. **Kosova** joprojām bija ļoti agrīnā decentralizētas pārvaldības virzības plāna sagatavošanas stadijā. Neliels progress bija sasniegts **Melnkalnē** attiecībā uz I un II komponentu „trūkumu novērtēšanas” uzdevuma jomā, bet attiecībā uz III–V komponentu bija tikai identificētas galvenās īstenošanas iestādes, bet pēc tam nebija vēl veikti pārējie svarīgie pasākumi, tostarp nebija definēts virzības plāns. Lai gan **Serbija** pēdējās izmaiņas savā decentralizētas pārvaldības virzības plānā bija veikusi 2009. gada martā un līdz pārskata perioda beigām iecēlusi amatā visas galvenās atbildīgās personas, budžeta ierobežojumu dēļ tā joprojām nebija izpildījusi savas saistības attiecībā uz ES integrācijas struktūru personāla skaitu.

Kas attiecas **uz kandidātvalstīm**, 2009. gadā **Horvātija** turpināja stiprināt savu jau akreditēto *IPA* I–IV komponenta palīdzības decentralizētās pārvaldības sistēmu, jo īpaši iekšējās revīzijas, revīzijas iestādes un izpildes struktūru vadības funkciju jomā. Bija gatavoti virzības plāni *ex-ante* kontroles atcelšanai I, III un IV komponentam, bet virzības plāns attiecībā uz IV komponentu bija jāuzlabo. Bija izveidota jauna īstenošanas struktūra II komponenta palīdzībai, bet līdz pārskata perioda beigām vēl nebija panākta *ex-ante* kontroles atcelšana. Attiecībā uz V komponentu 2009. gadā bija piešķirtas pārvaldības pilnvaras divu pasākumu veikšanai no septiņiem. Paredzams, ka pārējos pasākumus akreditēs 2010. gadā.

Bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā 2009. gadā plāni piešķirt pārvaldības pilnvaras attiecībā uz I komponentu tika apturēti, jo attiecīgajās īstenošanas un vadības struktūrās konstatēja vairākus nopietnus riskus. Tā vietā akreditēja III, IV un V komponenta pārvaldību un Komisijai izskatīšanai iesniedza virzības plānu decentralizētas pārvaldības izveidei bez *ex-ante* kontroles III komponentam (turpretī šāds virzības plāns IV komponentam ir gaidāms 2010. gada pirmajā pusgadā). Pārvaldības pilnvaras attiecībā uz II komponentu 2009. gadā netika pieprasītas, bet tās ir gaidāms 2010. gadā.

Turcijai 2009. gadā piešķīra pārvaldības pilnvaras attiecībā uz III un IV komponenta darbības programmām un pēc tam parakstīja četrus saistītos finansēšanas nolīgumus. Šī valsts bija sagatavojusi virzības plānus pilnīgai decentralizācijai, veikusi likumdošanas pasākumus, lai stiprinātu saskaņā ar I komponentu akreditētās struktūras, un sagatavojusi plānus trūkumu novēršanai pārvaldības un vadības sistēmās, lai gan līdz pārskata perioda beigām tā vēl nebija šos plānus īstenojusi. Tikmēr I komponenta palīdzības īstenošanas aģentūras kompetence tika paplašināta, jo struktūras III un IV komponenta palīdzības jomā bija deleģējušas tai noteiktas konkursu rīkošanas un līgumu slēgšanas funkcijas līdz 2010. gadam. Nekāda pozitīva attīstība attiecībā uz akreditāciju V komponenta jomā 2009. gadā nebija notikusi, kam par iemeslu bija nokavēti nacionālās akreditācijas grafiki tādu faktoru dēļ, kā *IPA* lauku attīstības programmas sarežģītā struktūra Turcijā un nepietiekama augsta līmeņa politiskā apņemšanās saistībā ar šo procesu. Pārskata gadā sagatavotais pārskatītais rīcības plāns paredzēja nacionālo akreditāciju 2010. gadā, kas ļautu piešķirt pārvaldības pilnvaras 2011. gadā. Tas nozīmē, ka var būt apdraudēta 2007. un 2008. gada V komponenta līdzekļu īstenošana. Arī II komponenta palīdzības jomā ar dalītu pārvaldību progress bija neliels.

Revīzijas ziņojumos kandidātvalstīs konstatēja, ka nacionālo sistēmu progress ir dažāds. Komisijas veiktajās sistēmu revīzijās Turcijā joprojām konstatēts augsts risks, lai arī mazāk gadījumos nekā iepriekšējos gados. Horvātijā iestādes ir ievērojami pastiprinājušas *IPA* līdzekļu pārvaldības un vadības sistēmas. Tomēr joprojām bija bažas par valsts kredītrīkotāja ierosinātā virzības plāna īstenojamību Komisijas *ex ante* kontroles atcelšanai, tādēļ Komisija apsvēra iespēju atsevišķu kontroli atcelt tikai daļēji.

2.2.2. Pārskats par *IPA* palīdzības īstenošanu 2009. gadā

2.2.2.1. I komponents

2. tabula. Vispārējs pārskats par summām, kas 2009. gada 31. decembrī piešķirtas, paredzētas līgumos un izmaksātas *IPA* 2007.–2009. gada I komponenta ietvaros (īkgadējās programmās) katrai saņēmējai valstij (miljonos EUR)

<i>IPA</i> saņēmējais valstis	Piešķirtas	Paredzētas līgumos	% paredzētas līgumos	Izmaksātas	% izmaksātas
Albānija	183,17	49,97	27,28 %	14,67	8,01 %
Bosnija un Hercegovina	196,99	58,59	29,74 %	12,91	6,55 %
Horvātija	131,38	19,48	14,83 %	13,48	10,26 %
Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika	109,12	21,98	20,14 %	10,85	9,94 %
Kosova	348,30	149,95	43,05 %	59,02	16,95 %
Melnkalne	79,10	32,74	41,39 %	8,74	11,05 %
Serbija	504,03	242,80	48,17 %	83,50	16,57 %
Turcija	716,88	247,80	34,57 %	227,75	31,77 %
Vairākiem saņēmējiem paredzēta programma	597,88	421,50	70,50 %	261,54	43,74 %

Kandidātvalstis

Horvātijā pārskata perioda beigās I komponenta ietvaros 2007. un 2008. gadā tika noslēgti līgumi par *IPA*, kas attiecīgi atbilda 32 % un 12 %. Par *IPA* palīdzību 2009. gadā līgumi nebija noslēgti. 2007. un 2008. gada *IPA* programmu īstenošana 2009. gadā radīja problēmas

Horvātijas administratīvo spēju ziņā, lai gan cilvēkresursu palielināšana īstenošanas aģentūrā palīdzēja paātrināt iepirkuma procedūru salīdzinājumā ar situāciju, kas izveidojās saistībā ar iepriekšējo *PHARE* instrumentu. Uzmanības centrā bija *acquis īstenošana* (pretstatā pieņemšanai) un administratīvo spēju nostiprināšana, ņemot vērā struktūrfondu pārvaldību pēc pievienošanās, lai gan palīdzības rezultāti un ietekme šajās jomās būs redzami tikai pēc pievienošanās.

Bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā 2009. gadā turpinājās I komponenta palīdzības īstenošana, un līdz noteiktajam termiņam 30. oktobrī tika pilnībā noslēgti līgumi par 2007. gada *IPA* piešķirumiem saskaņā ar pirmo finansēšanas nolīgumu. Līgumu slēgšana turpinājās arī saskaņā ar otro finansēšanas nolīgumu. Līdz gada beigām bija noslēgti līgumi par divām trešdaļām no 2007. gada *IPA* piešķirumiem. Attiecībā uz 2008. un 2009. gada *IPA* programmām 2009. gadā īstenībā netika noslēgts neviens līgums, bet darbību koncentrēja uz projektu sagatavošanu saskaņā ar decentralizētu pārvaldību, ciktāl tā attiecās uz 2009. gada *IPA*. Iestāžu veidošanas / resursu palielināšanas pasākumi saskaņā ar *TAIEX* instrumentu bija intensīvi, jo īpaši lauksaimniecības, iekšējā tirgus un tieslietu un iekšlietu jomā.

Pēc *IPA* pamatnolīguma ratifikācijas 2008. gada beigās 2009. gadā **Turcijā** beidzot varēja sākties *IPA* īstenošana. Martā un aprīlī parakstīja divus finansēšanas nolīgumus 2008. gada *IPA* īstenošanai, kuru vērtība bija 256 miljoni euro. Līdz pārskata perioda beigām līgumi par 2007., 2008. un 2009. gada *IPA* palīdzību bija noslēgti attiecīgi vienas trešdaļas, vienas ceturtdaļas un vairāk nekā divu piektdaļu apmērā no paredzētajām summām. Vēl nav iespējams ziņot par rezultātiem, jo līgumu īstenošana sākās neilgi pirms pārskata perioda beigām. Tomēr ievērtības cienīgs ir I komponenta mērķsadarbības projekts saistībā ar bērnu tiesībām, kurš sākās gada sākumā un kura rezultāti jau bija redzami un izrādījās atbilstoši gaidītajam. Ņemot vērā pozitīvo ietekmi uz iestāžu veidošanu / resursu palielināšanu, ir vērts pieminēt arī intensīvo darbību 2009. gadā saskaņā ar Tehniskās palīdzības un informācijas apmaiņas (*TAIEX*) instrumentu. Jāpiemin arī ļoti lielā līdzdalība Mūžizglītības programmā un programmā „Jaunatne darbībā”, jo tas uzlaboja ES un Turcijas zināšanas vienai par otru un savstarpējo sapratni.

Potenciālās kandidātvalstis

Līdz pārskata perioda beigām **Albānijā** bija noslēgti līgumi par 52 % no 2007. gada *IPA* un 43 % no 2008. gada *IPA* paredzētās summas. Lai gan neviens projekts netuvojās nobeigumam un tāpēc nav iespējams ziņot par attiecīgajiem rezultātiem, gada otrajā pusē aizsākās dažu svarīgu spēju veidošanas projektu īstenošana, atbalstot Albānijas iestāžu centienus (pār)veidot un/vai īstenot visas Albānijas policijas darbības, decentralizētas pārvaldības virzības plānu, transversālo korupcijas apkarošanas stratēģiju, mazo un vidējo uzņēmumu politiku un atbalsta pasākumus. Lielāks skaits spēju veidošanas pasākumu sākās arī attiecībā uz lauku attīstības stratēģiju un dzīvnieku slimību novēršanas pasākumiem. Gada beigās parakstīja līgumu par autoceļu infrastruktūras izveidi lauku apvidos. 2009. gadā izsludināja arī dažādus konkursus mērķsadarbības projektiem, galvenokārt finanšu nozarē, tomēr līdz gada beigām neviens līgums nebija parakstīts. Notika arī *TAIEX* un *SIGMA* pasākumi.

Saskaņā ar 2008. gada ziņojumu 2007. gada *IPA* palīdzības īstenošana **Bosnijā un Hercegovinā** nevarēja sākties līdz 2009. gadam, jo aizkavējās to tiesību aktu pieņemšana, kas paredz nodokļu atbrīvojumus *IPA* finansētajiem līgumiem. Arī citi pasākumi saistībā ar finansēšanas nolīgumu parakstīšanu 2009. gadā aizkavējās, tādēļ progress gan 2007. gada *IPA*, gan 2008. gada *IPA* īstenošanā bija neliels. 2009. gadā bija noslēgts vairāk līgumu — 45 *IPA* līgumi, salīdzinot ar 6 līgumiem 2008. gadā. Līdz pārskata perioda beigām bija

noslēgti līgumi par 2007., 2008. un 2009. gada *IPA* palīdzības īstenošanu attiecīgi 70 %, 13 % un 14 % apmērā. Dažādās nozarēs aizsāka četrus mērķsadarbības projektus, no kuriem neviens vēl nav īstenots. Arī *SIGMA* nodrošināja atbalstu iestāžu veidošanā. Iepriekšminētās aizkavēšanās dēļ vēl nevar ziņot par konkrētiem rezultātiem, kas pārskata periodā būtu sasniegti I komponenta ietvaros.

Kosova 2009. gadā bija sasniegusi ievērojamu progresu *IPA* īstenošanas jomā: Eiropas Komisijas Koordinācijas birojs (*ECLO*) izpildīja mērķi īstenot 90 % no 2007. gada *IPA* un gandrīz 40 % no 2008. gada *IPA*. Esošajos projektos jau bija redzami pozitīvi rezultāti (tostarp pabeigtas un nodotas atjaunotās vai jaunās mājas repatriējamo minoritāšu ģimenēm vienā no četriem attiecīgajiem administratīvajiem rajoniem, 44 studenti saņēma stipendijas mācībām ES augstskolās, četros administratīvajos rajonos atklāti sporta un atpūtas centri), un līdz pārskata perioda beigām uzsāka citus projektus (piemēram, par romu, aškalu un eģiptiešu kopienu ilgtspējīgu pārcelšanos un reintegrāciju).

Melnkalnē līdz gada beigām bija noslēgti līgumi 75 % apmērā no 2007. gada *IPA* un 45 % apmērā no 2008. gada *IPA* (kopā noslēgti 47 līgumi) un notika konkursi par pārējo līdzekļu izlietošanu. 2009. gadā īstenoja vairākus svarīgus 2007. gada *IPA* projektus tādās jomās kā korupcijas / organizētās noziedzības apkarošana un tiesu reforma (mērķsadarbība), politika un iestāžu reforma izglītības un mācību jomā (iestāžu veidošanas projekts), transporta nozare (būvdarbi, tehniskā palīdzība un sīki izstrādāti projekti). Citi svarīgi pasākumi, kurus finansēja no 2007. gada *IPA* un kuru īstenošana sākās 2009. gadā, attiecās uz *acquis* tuvināšanu dažādās jomās. 2009. gada martā izsludināja konkursus saistībā ar apjomīgu pilsoniskās sabiedrības projektu (2007. gada *IPA*), kura rezultātā sāka 8 projektu pasākumus (attiecībā uz romu tautības jautājumiem, vecāka gadagājuma cilvēku sociālo aprūpi, valsts un vietējā līmeņa sociālo politiku, tūrisma attīstību, tradicionālo arhitektūru). Saskaņā ar 2008. gada *IPA* īstenoja vairākus projektus, piemēram, projektus saistībā ar ilgtermiņa risinājumiem attiecībā uz bēgļiem un pārvietotajām personām, kā arī saistībā ar atbalstu radio un televīzijas pārveidei par valsts raidsabiedrību. Melnkalnē 2009. gadā notika arī daudzi *TAIEX* pasākumi, kā arī *SIGMA* un mērķsadarbības projekti (no kuriem 6 īstenoja 2009. gadā).

Serbijā I komponenta ietvaros notika intensīva darbība, proti, tika parakstīti 190 līgumi, ko finansēja no 2007. un 2008. gada *IPA* un 2009. gada *IPA* I daļas, bija sagatavoti konkursi attiecībā uz 2008. un 2009. gada *IPA*, kaut arī nebija neviena līguma attiecībā uz 2009. gada *IPA* valsts programmas II daļu, jo saistītie finansēšanas nolīgumi netika parakstīti. Līdz gada beigām bija noslēgti līgumi 63 % apmērā no 2007. gada *IPA*, 24 % apmērā no 2008. gada *IPA* un 57 % apmērā no 2009. gada *IPA* (pēdējam no šiem rādītājiem iemesls bija budžeta atbalsts). Dažādās nozarēs (veselības aprūpe, pašvaldību atbalsts, statistika) sākās vai turpinājās pasākumi un dažos gadījumos parādījās gaidītie rezultāti (piemēram, piegādāts aprīkojums vai veikta apmācība, izstrādāti vai grozīti tiesību akti vai nolikumi, veidota izpratne, rīkojot konferences un seminārus, izstrādāti kursi). Citās jomās (enerģētika, reģiona sociālekonomiskā attīstība, bēgļi un personas, kas pārvietotas valsts iekšienē, izglītība) pasākumi tikai sākās, un rezultāti vēl nav redzami. Reģionālās attīstības aģentūrām, kā arī aģentūrām, kas atbalstīja bēgļu un valsts iekšienē pārvietoto personu integrāciju, piešķīra dotācijas darbības izdevumu segšanai. Progress tika panākts ar vides aizsardzību saistīto projektu īstenošanā — gada laikā tika parakstīti dažādi līgumi, tostarp par mērķsadarbību un projektu izstrādi, ģenerālplānu, stratēģiju un informācijas tehnoloģijas sistēmas izstrādes pakalpojumiem. Izsludināja vairākus mērķsadarbības projektu konkursus tādās nozarēs kā vides aizsardzība, lauksaimniecība un lauku attīstība, tieslietas un iekšlietas, publiskās finanses un transports, un trīs no tiem apstiprināja. Vēl nav zināms, vai Serbijas valdība ir

pietiekami uzlabojusi savu spēju izmantot piešķirto palīdzību, lai vadītu visus notiekošos pasākumus, bet mērķsadarbības koordinācijas jomā bija manāmi uzlabojumi. Arī *TAIEX* pieteikumi un dalība organizētajos pasākumos 2009. gadā būtiski pieauga.

Vairākiem saņēmējiem paredzētas programmas

Vairākiem saņēmējiem paredzēto *IPA* programmu īstenošanā 2009. gadā vērojams straujš progress: līdz gada beigām bija noslēgti līgumi aptuveni 79 % apmērā no 2007. gada *IPA* piešķirumiem, 85 % apmērā no 2008. gada *IPA* piešķirumiem un 53 % apmērā no 2009. gada *IPA* piešķirumiem. 2008. un 2009. gada līdzekļu izlietojums saistībā ar paketi reaģēšanai uz krīzes situāciju un ieguldījumiem pašvaldībās bija operatīvs, lai palīdzētu *IPA* saņēmējam valstīm mazināt ekonomikas krīzes ietekmi. Vairākiem saņēmējiem paredzēto iniciatīvu būtiskākie aspekti 2009. gadā bija šādi:

- *Reģionālās sadarbības padome (RSP)*, kas kļuva pilnībā darboties spējīga un strādā pie tā, lai īstenotu savu stratēģisko lomu, veicinātu reģionālo sadarbību, pamatojoties uz stratēģisko programmu 2011.–2013. gadam, kas 2009. gadā tika sagatavota ar Komisijas atbalstu. RSP iesaistījās arī vairākiem saņēmējiem paredzētās palīdzības programmu izstrādē, lai nodrošinātu reģionālo prioritāšu un vajadzību ievērošanu. 2009. gadā bija jālemj par turpmāku finansiālu atbalstu tās darbībām;
- *Reģionālā valsts pārvaldes skola (RVPS)*, ko izveidoja 2009. gada maijā ar mērķi veicināt reģionālo sadarbību valsts pārvaldes reformas jomā, stiprināt administratīvo spēju un attīstīt cilvēkresursus. Līdz 2009. gada beigām četri no septiņiem dibinātājiem bija ratificējuši starptautisko nolīgumu par tās izveidi Melnkalnē (tas stāsies spēkā pēc tam, kad to ratificēs piektais dibinātājs). RVPS līdz šim darbojās kā virtuāla skola (sākotnēji ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO), bet vēlāk ar Eiropas Publiskās pārvaldes institūta starpniecību), un līdz pārskata perioda beigām tā bija sasniegusi pastāvīgus darbības apjomus, gadā nodrošinot 2500 mācību dalībnieku dienas. Šai iniciatīvai bija pozitīva ietekme, jo tā tiešā veidā veicināja vietējo attīstību pilsētā, kurā atradās RVPS (Danilovgradā);
- *cīņa pret organizēto noziedzību*: ir vērts pieminēt divus projektus 1) par tiesu iestāžu sadarbību (atbalsts prokuroru tīklam), kura ietvaros atjauninātais saprašanās memorands paplašināja sadarbības jomu, iekļaujot arī citus smago noziegumu veidus, un 2) par policijas sadarbību cīņā pret nelegālu narkotiku tirdzniecību un terorisma novēršanā (parakstīja dotācijas līgumu, lai veicinātu policijas sadarbību reģionā un stiprinātu izveidotos tiesībsardzības sadarbības centrus, kā arī lai izpildītu prasības izveidot koordinācijas centrus Kosovā un Turcijā);
- *Pilsoniskās sabiedrības palīdzības programma (PSPP)*: vienota programma visām *IPA* palīdzības saņēmējam valstīm, kuras nolūks ir stiprināt pilsoniskās sabiedrības organizācijas un to lomu politiskajos procesos, uzlabot vietējās pilsoņu mobilizācijas spējas, atbalstot kontaktu veidošanu un veicinot sadarbību un zinātnības nodošanu. 2009. gada vidū izveidoja Tehniskās palīdzības biroju (*TASCO*), kura uzdevums ir apmācīt un konsultēt vietējās organizācijas, izvērtēt vajadzības, analizēt vietējo tiesisko un finanšu vidi, kā arī atbalstīt vietēja mēroga projektu identificēšanu un atlasī. Izveidoja vietējās konsultantu grupas, lai apspriestu vajadzības un stratēģiskus jautājumus. PSPP atbalstīja arī iedzīvotājiem domātus pasākumus, kuros aktīvi piedalījās pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvji un par kuriem tika saņemta

ļoti pozitīva atgriezeniskā saite par šādu pasākumu derīgumu, lai izprastu ES politiku un programmas un lai dibinātu sakarus.

- *Rietumbalkānu investīciju sistēma* (RBIS): oficiāli to izveidoja 2009. gada decembrī, un tas nodrošina koordinētu starptautisko finanšu iestāžu (Eiropas Investīciju bankas (EIB), Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankas (ERAB), Eiropas Padomes Attīstības bankas (EPAB) u. c.) sadarbību, ņemot vērā lielo nepieciešamību pēc ieguldījumiem šajā reģionā un nepietiekamos resursus. RBIS ir vienota šā reģiona sistēma finansējuma pieprasījumiem infrastruktūras ieguldījumu atbalstam, kur *IPA* līdzekļus apvieno ar citiem starptautisko finanšu institūciju līdzekļiem. Tās priekšrocības ir lielāka palīdzības saņēmēju līdzatbildība un labāka saskaņošana ar valsts/reģiona prioritātēm, līdzekļu devēju koordinācija un dotāciju palielināšana, nodrošinot starptautisko finanšu institūciju aizdevumus.

Turklāt 2009. gadā tika panākts progress citās reģionālajās un horizontālajās iniciatīvās, kas aptvēra *IPA* I komponenta politikas, ekonomikas un Eiropas standartu asi, jo īpaši tādās jomās kā bēgļu atgriešanās, sociālā iekļaušana, sociālās drošības koordinācija, līdzdalība Savienībā Vidusjūrai, valsts pārvalde, tieslietas, brīvība un drošība, pilsoniskās sabiedrības attīstība un dialogs, starptautisko finanšu institūciju sadarbība un konkurētspēja infrastruktūras ieguldījumu atbalstam, energoefektivitāte un privātie ieguldījumi, konkurētspēja un tirdzniecība, izglītība, jaunatne, kvalitatīva infrastruktūra, rūpnieciskā un intelektuālā īpašuma tiesības, pārtikas nekaitīgums, veterinārā un fitosanitārā politika, enerģētika, muita un nodokļi, statistika, vides aizsardzība (tostarp klimata pārmaiņas) un kodoldrošība un aizsardzība pret radiāciju.

2.2.2.2. II komponents

3. tabula. Vispārējs pārskats par summām, kas 2009. gada 31. decembrī piešķirtas, paredzētas līgumos un izmaksātas IPA 2007.–2009. gada II komponenta ietvaros katrai saņēmējai valstij (miljonos EUR)

<i>IPA saņēmējas valstis</i>	<i>Piešķirtas</i>	<i>Līgumos paredzētas</i>	<i>% līgumos paredzētas</i>	<i>Izmaksātas</i>	<i>% izmaksātas</i>
Albānija	25,09	0,68	2,71 %	0,62	2,47 %
Bosnija un Hercegovina	14,12	0,39	2,76 %	0,31	2,20 %
Horvātija	40,32	0,44	1,09 %	0,18	0,45 %
Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika	12,61	0,13	1,03 %	0,00	0,00 %
Kosova	-	-	-	-	-
Melnkalne	13,07	0,58	4,44 %	0,25	1,91 %
Serbija	31,91	1,84	5,77 %	0,88	2,76 %
Turcija	8,02	0,06	0,69 %	0,04	0,55 %

Kandidātvalstis

Horvātija 2009. gadā arī attiecībā uz 2007. gada *IPA* II komponentu (5 %) nav noslēgts daudz līgumu. Dotāciju piešķiršanas procedūras ir sāktas visām programmām, bet attiecībā uz lielāko daļu no tām līdz pārskata perioda beigām līgumi nav noslēgti.

Arī **Bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā** šā komponenta palīdzības īstenošana sākās 2009. gadā, un kā pirmo augustā izsludināja konkursu pārrobežu sadarbībai ar Albāniju. 2009. gada decembrī parakstīja finansēšanas nolīgumus attiecībā uz 2008. gada pārrobežu sadarbības programmām ar Albāniju un Grieķiju, kas pavēra ceļu konkursiem, 2010. gadā apvienojot 2007. un 2008. gada līdzekļus. Tomēr attiecībā uz šīm divām programmām vēl nav parakstīts neviens līgums. Tikai divi līgumi ir parakstīti saskaņā ar Dienvidaustrumeiropas reģionālās pārrobežu sadarbības programmu. Līdz pārskata perioda beigām bija noslēgti līgumi 30 % apmērā no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) programmas piešķirumiem saskaņā ar 2007. gada *IPA*.

Turcijā 2009. gadā sākās šā komponenta dotāciju piešķiršanas procedūras (Eiropas Kaimiņattiecību politikas instruments (EKPI), Melnās jūras baseina programma, Bulgārijas un Turcijas pārrobežu sadarbības programma), lai gan Bulgārijas un Turcijas pārrobežu sadarbības programmu nedaudz aizkavēja Turcijas laikietilpīgās administratīvās procedūras. Tomēr ir paredzams, ka situācija uzlabosies pēc izmaiņām atbildīgo pārvaldes struktūru līmenī.

Potenciālās kandidātvalstis

Arī **Albānijā** 2009. gadā sākās II komponenta pārrobežu sadarbības pasākumu īstenošana, un vasarā (vairāk nekā gadu pēc pirmo finansēšanas nolīgumu parakstīšanas) Rietumbalkānu iekšējās sadarbības programmu ietvaros (Albānijas un Melnkalnes, un Albānijas un Bijušās Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikas sadarbībai) izsludināja pirmos konkursus, kas noslēdzās septembrī/oktobrī. Atlase ir jāpabeidz 2010. gadā, kad ir gaidāma līgumu slēgšana visu 2010. gada piešķirumu apmērā. 2009. gadā sākās arī sagatavošanās darbi konkursam saistībā ar sadarbības programmu ar Grieķiju, kas jāuzsāk 2010. gadā. ERAF

Dienvidaustrumeiropas reģionālās sadarbības programmas ietvaros tika parakstīti trīs līgumi ar Albānijas saņēmējām iestādēm. Līdz gada beigām bija parakstīti līgumi par 26 % no 2007. gada IPA II komponenta palīdzības apjoma.

Šā palīdzības komponenta īstenošana 2009. gadā turpinājās **Bosnijā un Hercegovinā**, kur vasarā pēc pārvaldības struktūru izveides — aptuveni vienu gadu pēc pirmo finansēšanas nolīgumu parakstīšanas — izsludināja pirmos konkursus 2007. un 2008. gada IPA palīdzības īstenošanai Rietumbalkānu iekšējās sadarbības programmu ietvaros. Projektu atlase jāpabeidz 2010. gadā, kad jānoslēdz līgumi visu 2007. un 2008. gada piešķirumu apmērā. Konkursus izsludināja arī programmās, kuru mērķis ir sadarbība ar tām valstīm, kas atrodas pie ES ārējām robežām, un arī šie konkursi jānoslēdz 2010. gadā. ERAF starptautiskās Dienvidaustrumeiropas sadarbības programmas ietvaros parakstīja līgumus, izmantojot visus 2007. gada IPA līdzekļus, un izsludināja arī konkursus Vidusjūras reģiona sadarbības programmas ietvaros.

Tāpat kā iepriekšējos gados, Kosovā 2009. gadā nenotika nekādi pasākumi saistībā ar pārrobežu sadarbības projektiem, jo tā vēl nebija izpildījusi vajadzīgos nosacījumus.

Melnkalnē šā komponenta ietvaros 2009. gadā izsludināja četrus konkursus, trīs no kuriem attiecas uz 2007. un 2008. gada IPA līdzekļiem un ir jāpabeidz 2010. gadā.

Serbijā 2009. gadā izsludināja pirmos konkursus attiecībā uz 2007., 2008. un 2009. gada piešķirumiem visās kaimiņvalstu pārrobežu sadarbības programmās. Līgumu slēgšanai jānotiek 2010. gadā, izņemot attiecībā uz ERAF Dienvidaustrumeiropas sadarbības programmu, jo attiecībā uz šo programmu 17 līgumi ir noslēgti jau 2009. gada pēdējā ceturksnī, un novembrī izsludināja otro konkursu.

Kopumā gan kandidātvalstīs, gan potenciālajās kandidātvalstīs dalība konkursos bija lielāka, nekā bija gaidīts, jo īpaši Rietumbalkānu iekšējās sadarbības programmās, kas liecina, ka pārrobežu sadarbības programmas tiek uzskatītas par izlīguma un labu kaimiņattiecību veidošanas iespēju, un arī par iespēju palielināt vietējos resursus.

2.2.2.3. III komponents

4. tabula. Vispārējs pārskats par summām, kas 2009. gada 31. decembrī piešķirtas, paredzētas līgumos un izmaksātas IPA 2007.–2009. gada III komponenta ietvaros katrai saņēmējai valstij (miljonos EUR)

IPA saņēmēja valsts	Piešķirtas	Izmaksātas	% izmaksātas
Horvātija	142,35	42,80	30,07 %
Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika	40,50	12,15	30,00 %
Turcija	524,00	157,20	30,00 %

Arī **Horvātija** 2009. gadā sāka īstenot III komponentu, galvenokārt vēršot uzmanību uz projektu novērtēšanu un apstiprināšanu un konkursa procedūru sākšanu, tomēr laikietilpīgo un sarežģīto infrastruktūras programmu konkursa procedūru dēļ tika noslēgts maz līgumu. Līdz pārskata perioda beigām izmaksāja aptuveni 30 % no šim komponentam paredzētajiem piešķirumiem.

Bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā šā komponenta īstenošana — galvenokārt projektu sagatavošana — varēja sākties tikai pārskata perioda otrajā pusē, pēc pārvaldības pilnvaru piešķiršanas un finansēšanas nolīgumu parakstīšanas.

Pēc finansēšanas nolīgumu parakstīšanas attiecībā uz trīs darbības programmām 2009. gada septembrī un novembrī **Turcijā** varēja sākties *IPA* III komponenta īstenošana, izsludinot konkursu, kas izraisīja daudz lielāku interesi, nekā bija gaidīts (reģionālās konkurētspējas darbības programmā iesniegto pieteikumu kopējais apjoms vairāk nekā 17 reizes pārsniedza pieejamos līdzekļus). Līdz pārskata perioda beigām tomēr nebija noslēgts daudz līgumu. Komisija 2009. gada beigās apstiprināja divus galvenos infrastruktūras projektus transporta un vides aizsardzības darbības programmās, no kuriem nesēn sākās tikai viena projekta īstenošana. Bažas radīja aizkavēšanās saistībā ar konkursa dokumentu sagatavošanu un publicēšanu.

2.2.2.4. IV komponents

5. tabula. Vispārējs pārskats par summām, kas 2009. gada 31. decembrī piešķirtas, paredzētas līgumos un izmaksātas IPA 2007.–2009. gada IV komponenta ietvaros katrai saņēmējai valstij (miljonos EUR)

<i>IPA</i> saņēmēja valsts	Piešķirtas	Izmaksātas	% izmaksātas
Horvātija	38,28	12,7	33,18 %
Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika	16,30	4,89	30,00 %
Turcija	158,70	47,61	30,00 %

2009. gadā, pēc tam, kad martā stājās spēkā finansēšanas nolīgums, **Horvātija** sākās *IPA* IV komponenta īstenošana un tika uzsāktas 8 dotāciju shēmas. Līdz gada beigām bija izmaksāti aptuveni 33 % no šim komponentam paredzētajiem līdzekļiem.

Bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā šā komponenta pārvaldības pilnvaras piešķīra 2009. gada oktobrī, pēc tam novembrī tika parakstīts finansēšanas nolīgums un decembrī izmaksāts priekšfinansējums. Īstenošana tomēr noritēja ļoti lēni, radot nopietnu risku, ka 2011. gadā šos līdzekļus varētu atsaukt. Problēmas 2009. gadā radās saistībā ar darbības struktūru apstiprinājumu, 2010. gadā šī situācija uzlabojās, tomēr divas svarīgas struktūras (no 15) joprojām nav apstiprinātas, un tas rada bažas, ņemot vērā, ka tām nav skaidras perspektīvas.

Turcijā 2009. gadā izsludināja piecus konkursus šā komponenta darbības programmā attiecīgajās cilvēkresursu attīstības jomās, piemēram, meiteņu izglītības jomā. Līdzdalība kopumā bija ļoti veiksmīga, bet Turcijas iestādēm radās grūtības vienmērīgi pārvaldīt novērtēšanas procesu. Līdz 2009. gada beigām nebija parakstīts neviens līgums.

2.2.2.5. V komponents

6. tabula. Vispārējs pārskats par summām, kas 2009. gada 31. decembrī piešķirtas, paredzētas līgumos un izmaksātas IPA 2007.–2009. gada V komponenta ietvaros katrai saņēmējai valstij (miljonos EUR)

<i>IPA saņēmēja valsts</i>	<i>Piešķirtas</i>	<i>Izmaksātas</i>	<i>% izmaksātas</i>
Horvātija	76,90	0,00	0,00 %
Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika	19,00	0,00	0,00 %
Turcija	159,20	0,00	0,00 %

Horvātijā 2009. gadā attiecībā uz diviem akreditētajiem pasākumiem nenotika V komponenta palīdzības īstenošana, toties darbība bija vērsta uz pārējo pasākumu akreditēšanu. Publiskā iepirkuma noteikumu sagatavošanas jomā bija vērojams zināms progress, bet līdz pārskata perioda beigām īstenošana tomēr kavējās, apdraudot 2007. un 2008. gada līdzekļus. Tāpēc pasākumus koncentrēja uz pārvaldības pilnvaru piešķiršanu un konkursu izsludināšanu. Saistībā ar šo komponentu izmaksas neveica.

Arī **Bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā** 2009. gadā veica galīgos sagatavošanas darbus V komponenta īstenošanai, bet nebija izsludināti konkursi un netika slēgti līgumi. Beidzot izveidoja šā komponenta pārvaldības un kontroles sistēmas un decembrī piešķīra pārvaldības pilnvaras. Šajā programmā sāka īstenot trīs pasākumus no četriem. Tika pabeigts un stājās spēkā daudzgadu finansēšanas nolīgums.

Turcijā 2009. gadā šā komponenta īstenošana nenotika, jo aizkavējās nepieciešamo struktūru valsts akreditācija. Komisija turpināja atbalstīt šo procesu, palīdzot palielināt resursus.

3. NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI

Galvenais novērtējuma mērķis ir atbalstīt lēmumu pieņemšanu pirmspievienšanās palīdzības plānošanas un īstenošanas procesā un politikas nostādņu un stratēģiju formulēšanā, izvērtējot finansiālā atbalsta efektivitāti pirmspievienšanās mērķu sasniegšanā. Novērtējumā uzmanību koncentrē galvenokārt uz augstāku līmeni salīdzinājumā ar projektiem (uz nozarēm, programmām, stratēģiskajiem mērķiem u. c.). Novērtējumā Komisijai sniegts arī pasākumu izvērtējums, pamatojoties uz to rezultātiem, ietekmi un vajadzībām, kuru apmierināšanai tie paredzēti, un nodrošināta pārskatatbildība attiecībā uz izdevumu lietderību un pirmspievienšanās līdzekļu izlietojumu. Turklāt atbalsts tiek sniegts vietējo iestāžu izvērtēšanas spēju attīstīšanai, lai stiprinātu palīdzības saņēmēju spēju pārvaldīt pirmspievienšanās palīdzību un kontrolēt tās izlietojumu.

Turcijā un Horvātijā 2009. gadā daļa no starpposma novērtējuma shēmas bija nozaru, tematiskais un *ad-hoc* novērtējums. Šis novērtējums galvenokārt attiecās uz pirmspievienšanās finanšu instrumentu (Turcija) un uz *PHARE* un *CARDS* (Horvātija). Starpposma novērtējumu 2009. gadā aizstāja ar jaunu starpposma novērtējuma rīku programmu līmenī (Valsts programmu starpposma novērtējums), kas aptvēra gan *IPA*, gan pirms *IPA* sniegto palīdzību trīs kandidātvalstīs. Valsts programmu starpposma novērtējumā salīdzinājumā ar iepriekšējo sektora līmeņa pieeju uzmanību vairāk pievērš programmu līmeņa pieejām, taču tas joprojām kalpo kā pārvaldības rīks programmu vadītājiem, nodrošinot datus lēmumu pieņemšanai. Valsts programmu starpposma novērtējums ir iecerēts arī kā instruments būtiskai un savlaicīgai *IPA* saņēmēju spēju veidošanai, lai palīdzētu tiem

izpildīt IPA īstenošanas regulas prasību, saskaņā ar kuru palīdzības saņēmējiem ir pienākums pēc pārvaldības pilnvaru piešķiršanas veikt IPA I komponenta starpposma novērtējumu.

Horvātijā līdz pārskata perioda beigām jau bija pabeigts valsts programmu starpposma novērtējums⁵. Turcijā⁶ un Bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā⁷ valsts programmu starpposma novērtējums tiks pabeigts 2010. gadā. Valsts programmu starpposma novērtējuma laikā Horvātija pārskatīja vairākus horizontālus jautājumus attiecībā uz palīdzības programmu izstrādi, pārvaldību, uzraudzību un novērtēšanu un analizēja no 2005. un 2006. gada PHARE līdzekļiem un no 2007. un 2008. gada IPA līdzekļiem finansēto iniciatīvu būtiskumu, lietderību, efektivitāti, ietekmi un ilgtspējību. Tika izdarīti šādi galvenie atzinumi, kuri attiecībā uz vairākiem aspektiem bija viennozīmīgi pozitīvi, taču attiecībā uz citiem aspektiem tika norādīts, ka ir iespējami uzlabojumi.

- *Intervences loģika*: intervences loģikas novērtējums parādīja labu valsts programmu saskaņotību ar DIPD, lai gan projektu līmenī bija iespējami uzlabojumi, jo īpaši attiecībā uz mērķu un rādītāju definēšanu.
- *Palīdzības pārvaldība*: programmēšanas mehānismā laika gaitā bija vērojami uzlabojumi, bet varētu ieviest stingrākas projektu priekšlikumu pārbaudes, kurās vairāk skatītu to būtību, nevis formālos aspektus. Projektu īstenošanas līmenī bija būtiski uzlabojies konkursu un līgumu slēgšanas process, un uzlabojumi bija vērojami arī projektu „īstenojamības” ziņā;
- *Uzraudzība*: uzraudzības sistēma darbojās diezgan stabili, bet nozari uzraudzības apakškomiteju (SUAK) esošais modelis (ko sākotnēji izveidoja 2006. gadā, lai nodrošinātu CARDS un PHARE decentralizētās palīdzības uzraudzību) bija jāpielāgo IPA palīdzības prioritātēm, jo IPA ir strukturēts citādi nekā PHARE un tam ir citas prioritātes. Tas radīja nevienmērīgu komiteju noslodzi. Turklāt SUAK sanāksmēs reti piedalās augsta līmeņa amatpersonas, tādēļ tām ir ierobežots potenciāls kā lēmumu pieņemšanas rīkam. Varēja arī būtiski uzlabot Horvātijas administratīvo iestāžu sagatavoto uzraudzības ziņojumu saturu un kvalitāti.
- *Novērtējums*: lai gan adresāti apmierinoši pieņēma ieteikumus, ko novērtējumos sniedza Eiropas Komisija, bija jāuzlabo to īstenošanas kontroles mehānisms.
- *Palīdzības efektivitāte*: lielākā daļa projektu bija ļoti būtiski, jo tie bija labi saskaņoti ar dažādajām pievienošanās prasībām. Efektivitāte un ietekmes izredzes kopumā bija pozitīvas jomās, kas attiecas uz īpašajām *acquis* prasībām, bet rezultāti bija atšķirīgi jomās, kas saistītas ar administratīvajām spējām un valsts pārvaldi. Rezultātu *ilgtspējības* izredzes bija dažādas. Galvenā problēma bija saistīta ar neatbilstošu personālu saņēmējās iestādēs un īpaši ar grūtībām noturēt personālu, jo no daudzām iestādēm pastāvīgi aizplūda kvalificētie darbinieki, kas bieži vien ir apmācīti, pateicoties ES palīdzībai.

⁵ 2009. gada valsts programmu starpposma novērtējums attiecībā uz pirmspievienošanās palīdzību Horvātijai, Līguma Nr. IPA/2009/215-223.

⁶ 2009. gada valsts programmu starpposma novērtējums attiecībā uz ES pirmspievienošanās palīdzību Turcijai, Līgums Nr. IPA/2009/218-310.

⁷ 2009. gada valsts programmu starpposma novērtējums attiecībā uz ES pirmspievienošanās palīdzību Bijušajai Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikai, Līgums Nr. IPA/2009/224-311.

Tomēr ne tik pozitīvs aspekts ir tas, ka 2009. gadā sniegtajā novērtējumā par valsts pārvaldes reformu (*PAR*) „Horvātijā un citās valstīs”⁸ tika secināts, ka nepietiekama politiskā apņemšanās un līdzatbildība kopā ar vāju stratēģisko pieeju bija grāvusi šīs reformas plašāku ietekmi un ilgtspējīgumu Horvātijā. Ziņojumā arī secināts, ka skaidras stratēģijas un metodikas trūkums attiecībā uz politisko kritēriju jautājumiem (to skaitā *PAR*) citās valstīs nozīmē to, ka kandidātvalstīm nav skaidras savas saistības šajā ziņā.

Turklāt 2009. gadā tika pabeigts jauns novērtējums saistībā ar Turcijai sniegtās pirmspievienšanās palīdzības programmu izstrādes *IPA* ietvaros intervences loģiku⁹. Novērtējumā tika secināts, ka *IPA* programmu izstrādē galvenā uzmanība tika koncentrēta projektu līmenī. Lai gan lielākā daļa projektu attiecās uz pievienošanu, nebija izstrādāta visaptveroša daudzgadu programma. Trīs gadu *DIPD* bija pirmais solis ceļā uz stratēģiskāka programmu izstrādes sistēmas izveidošanu, bet tas vēl aizvien nenodrošināja visaptverošu sistēmu, lai laicīgi varētu izpildīt visus pievienošanās kritērijus un projektus varētu efektīvi atlasīt un noteikt to secību.

Attiecīgie palīdzības saņēmēji 2009. gadā ņēma vērā novērtējumos ietvertos atzinumus un ieteikumus, un to pašu turpina darīt 2010. gadā. Komisija pastiprināja uzraudzību, ko tā veic attiecībā uz progresu, kas gūts saistībā ar pasākumiem, kurus palīdzības saņēmēji veikuši, lai ņemtu vērā novērtējumos ietvertos atzinumus. Ņemot vērā 2009. gada *IPA* konferencē sniegtos ieteikumus un Padomes 2009. gada decembra secinājumus par *IPA*, Komisija arī nolēma vēl vairāk uzlabot *IPA* palīdzības intervences loģiku vairākos veidos, kas jau tiek īstenoti 2010. gadā, proti:

- *DIPD* struktūra un saturs tiek pārskatīti, lai izveidotu stratēģiskāku daudzgadu programmu izstrādes sistēmu, kas finansiālo palīdzību skaidrāk sasaistītu ar politikas prioritātēm, lai palīdzētu *IPA* saņēmējiem izpildīt pievienošanās kritērijus un nodrošinātu efektīvāku projektu atlasī un to secības noteikšanu;
- vajadzības gadījumā programmu izstrāde tiek papildināta ar pieeju, kas lielākā mērā vērsta uz **konkrētu nozari** un kurā nozares stratēģiju mērķis ir panākt vēl lielāku līdzatbildību un ietekmi;
- turpmākajiem projektiem būs skaidrāki mērķi un rādītāji, kā rezultātā tiks uzlaboti intervences pasākumi;
- vajadzības gadījumā tiks stingrāk noteikta skaidri definētu nosacījumu izmantošana, lai gūtu lielāku pārliecību, ka saņēmēji īsteno saistības, kuras ir priekšnoteikums, lai finansiālajai palīdzībai būtu rezultāti un ietekme;
- sadarbībā ar iestādēm saņēmējās valstīs uzraudzības sistēmas tiks vēl vairāk uzlabotas, lai vēl lielākā mērā uzmanību koncentrētu uz īstenošanas posmā esošo projektu rezultātiem un ietekmi;

⁸ “Supporting Public Administration Reform in Croatia and beyond”, tematiskais ziņojums Nr. R/ZZ/ PAR/0811.

⁹ “Eiropas Komisijas finanšu palīdzības kandidātvalstīm intervences loģikas *ad hoc* novērtējums un galvenie secinājumi 2010.–2012. gada *DIPD* pārskatīšanai. Situācijas analīze. Turcija.” Tematisks ziņojums saistībā ar ES pirmspievienšanās programmu Horvātijā un Turcijā un centrālā biroja darbību pagaidu novērtējumu, līgums Nr. PHARE/2007/142-454.

- tiks veikti turpmāki pasākumi, lai ņemtu vērā neizpildītos ieteikumus attiecībā uz decentralizētas īstenošanas vadības un kontroles sistēmu stiprināšanu, kas uzlabos līdzekļu pārraudzību un kontroli;
- papildu veiktas īpašas revīzijas, novērtējumi un cieša uzraudzība nodrošinās uzlabojumu efektivitāti, un vajadzības gadījumā tiks veikti sistēmas turpmāki pielāgojumi.

4. LĪDZEKĻU DEVĒJU KOORDINĒŠANA AR DALĪBVALSTĪM UN DIVPUSĒJIEM LĪDZEKĻU DEVĒJIEM

Saskaņā ar iepriekšminēto 2009. gada aprīlī Tirānā un 2009. gada oktobrī Briselē saistībā ar pirmspievienošānās palīdzību notika augsta līmeņa konferences par līdzekļu devēju koordinēšanu un efektīvu paplašināšanās atbalstu. Šajās konferencēs Komisija un dalībvalstis kopā ar starptautiskajām finanšu iestādēm un līdzekļu devējiem ārpus ES vienojās īstenot labāku līdzekļu devēju koordināciju un efektīvāk pārvaldīt līdzekļus saskaņā ar principiem, kas noteikti Parīzes deklarācijā par atbalsta efektivitāti, un šīs deklarācijas garu, Akras Rīcības programmu un ES Rīcības kodeksu attiecībā uz darbu dalīšanu. Ņemot vērā, ka lielāko daļu atbalsta reģionam nodrošina Eiropas Savienība un ka nav daudz divpusējo līdzekļu devēju, un daudzi citi līdzekļu devēji nodrošina tikai ļoti nelielu finansējuma daļu vienam palīdzības saņēmējam, vienojās, ka starp līdzekļu devējiem būtiski jāuzlabo papildināmība un darbu dalīšana.

Šo konferenču secinājumi cita starpā mudināja ES un līdzekļu devējus pilnībā atbalstīt saņēmēju līdzatbildību par līdzekļu devēju koordināciju un strādāt pie tādas pieejas izstrādes, kas būtu vērsta uz konkrētu nozari, lai sasniegtu šādus mērķus: palīdzēt uzlabot *IPA* un citu līdzekļu devēju piešķirtā finansējuma efektivitāti un ietekmi, organizēt kopīgas mācības par atbalsta efektivitāti un sadarbības metodēm; iekļaut atbalsta efektivitāti savos pārvaldības mērķos un ziņošanas sistēmās un nodrošināt atbalsta pielāgojamību un paredzamību. Palīdzības saņēmējus mudināja stiprināt līdzekļu devēju koordinācijas struktūras, nodrošināt saskaņotu ārējās palīdzības un iekšējo budžeta līdzekļu izlietošanu un panākt progresu, veidojot struktūras un līdzatbildību, kas nepieciešama, lai nodrošinātu efektīvu decentralizēto *IPA* pārvaldību.

Kopumā 2009. gadā ir pastiprināti konsultāciju mehānismi *IPA* stratēģisko dokumentu (piemēram, DDP) un programmu izstrādes dokumentu (piemēram, projektu sarakstu un valstu programmu) apspriešanai, iesaistot dalībvalstis, citus līdzekļu devējus, starptautisko finanšu iestāžu vietējos birojus un dažos gadījumos arī pilsoniskās sabiedrības pārstāvjus. Koordināciju, saskaņotību un papildināmību lielā mērā nodrošināja, rīkojot sanāksmes nolūkā apmainīties ar informāciju par palīdzības plānošanu, programmu izstrādi un īstenošanu. Daudzos gadījumos tika palielināta palīdzības saņēmēja atbildība, piemēram, Albānijā viens valdības departaments bija atbildīgs par valsts, nozares un transversālās attīstības stratēģijas koordinēšanu, kā arī par līdzekļu devēju koordinēšanu. Tomēr joprojām veicams darbs, atbalstot palīdzības saņēmējus, lai tie uzņemtos stingrāku vadību līdzekļu devēju koordinācijā. Vienlīdz svarīga ir vajadzība palielināt līdzekļu devēju koordinēšanas spēju, lai sasniegtu praktiskākus rezultātus un uzlabotu atbalsta efektivitāti. Vairāk jāpielāgo koordinācijas sanāksmes, lai saskaņotu operatīvus un praktiskus pasākumus efektīvu programmu izstrādes atbalstam, vienotos par darbu dalīšanas un palīdzības saņēmēju atbalsta lēmumu īstenošanu nolūkā izstrādāt nozaru stratēģijas un iegūt nepieciešamos komponentus nozaru pieejas izveidei.

Kosova panāca progresu atbalsta pārvaldības platformas izstrādē, lai līdzekļu devējiem atvieglotu informācijas apmaiņu par esošajiem un plānotajiem projektiem. Arī Bijušās Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikas un Serbijas valdības salīdzināja datus par līdzekļu devēju finansētiem projektiem. Albānija un Bosnija un Hercegovina sagatavoja līdzekļu devēju kartēšanas ziņojumus. Līdzekļu devēju kartēšanas ziņojumi ir īpaši lietderīgi, ņemot vērā, ka 2009. gadā līdzekļu devēji Rietumbalkānu valstīs un Turcijā sāka mainīties. Donoru maiņas iemesls bija finanšu krīzes radītais spiediens savā valstī. Dažas ES dalībvalstis paziņoja par plāniem samazināt divpusējo programmu finansēšanu vai atteikties no tām, jo īpaši saistībā ar kandidātvalstīm. Lai gan ir sniegta informācija par līdzekļu devēju resursiem un klātbūtni vidējā termiņā, jāveic vairāk pasākumu, lai palīdzētu šo līdzekļu saņēmējiem plānot pamatizdevumus vidējā termiņā un līdzekļu devējiem izstrādāt saskaņotākas programmas. Lai izveidotu ES Rīcības kodeksu attiecībā uz darba dalīšanu un atbalstītu nozaru pieejas, būs svarīgi skaidri novērtēt visu līdzekļu devēju (tostarp dažos gadījumos Ķīnas un Krievijas) vidēja termiņa plānus. Ķīna un Krievija sāka dažus nozīmīgus ieguldījumus un piešķīra reģionam aizdevumus ar atvieglotiem nosacījumiem, lai atbalstītu, piemēram, enerģētikas un transporta nozares. Līdz ar starptautisko finanšu iestāžu, jo īpaši EIB un ERAB, ieguldījumiem būs jāņem vērā arī šie ieguldījumi.

Saistībā ar darba dalīšanu Albānijā un uz nozari vai programmu vērstu pieeju izstrādi Bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā ir gūti vērā ņemami panākumi. Abas šīs valstis ir izvēlētas paātrinātās iniciatīvas „Darba dalīšana” īstenošanai, kuras nolūks ir veicināt ES Rīcības kodeksa īstenošanu attiecībā uz papildināmību un darba dalīšanu attīstības politikas jomā. ES Darbības sistēmas atbalsta efektivitātes jomā (2009. gada novembris) mērķis ir panākt labākus attīstības rezultātus, attiecīgā valstī īstenojot efektīvāku sadarbību, mazāk dublējot atbalstu un panākot zemākas darījumu izmaksas. Albānijas valdības izveidotais Stratēģiskais un līdzekļu devēju koordinācijas departaments ir visveiksmīgāk īstenojis paātrināto iniciatīvu „Darba dalīšana”, kas ir iekļauta Albānijas Valsts saskaņošanas rīcības plānā un ir nodrošinājusi pievienoto vērtību pārējiem esošajiem koordinācijas mehānismiem. 2009. gadā tika veikta kopīga analīze, lai saskaņotu lielāko līdzekļu devēju lomu un pienākumu kopīgu definīciju un sāktu piesaistīt līdzekļu devējus konkrētām nozarēm.

Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika ir izstrādājusi plānus un metodiku uz programmām vērstai pieejai, ko ļoti atbalsta Pasaules Banka un ES, un arī Serbijā nozaru grupu izveide sāk parādīt, ka efektīvai koordinācijai var būt rezultāti.

Tomēr līdzekļu saņēmējiem un līdzekļu devējiem būtu jāpanāk atbalsta labāka efektivitāte un lietderība, kas tiek panākta, pateicoties līdzekļu devēju struktūrām, kuras spēj īstenot efektīvas attīstības principus. Visiem līdzekļu devējiem tomēr joprojām būtu jāveic turpmāki pasākumi, lai mazinātu dubultu darbu un darījumu izmaksas, piemēram, veicot kopīgu analītisku darbu, uzlabojot un kopīgi izmantojot palīdzības saņēmēju uzraudzības un novērtējuma mehānismus, palielinot palīdzības saņēmēju spēju izstrādāt uz nozari vērstu politiku un īstenot nozaru stratēģijas.

5. KOORDINĀCIJA AR STARPTAUTISKAJĀM FINANŠU IESTĀDĒM

Komisija ir apņēmusies veikt ciešāku koordināciju ar Eiropas un starptautiskajām finanšu iestādēm (SFI), kas atbalsta modernizāciju un sociālekonomisko attīstību Rietumbalkānos. Cieša koordinācija ar starptautiskajām finanšu iestādēm tiek īstenota gan politikas/iestāžu līmenī, gan finansēšanas līmenī.

Starptautiskajā Finanšu iestāžu konsultantu grupā (SFIKG) darbojas pārstāvji no Komisijas, Pasaules Bankas grupas (SRAB/SFI), Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankas (ERAB), Eiropas Investīciju bankas (EIB), Eiropas Attīstības bankas padomes (EABP), Reģionālās sadarbības padomes (RSP), Ziemeļvalstu Investīciju bankas, Ziemeļvalstu Vides finanšu korporācijas un Melnās jūras reģiona tirdzniecības un attīstības bankas. 2009. gada janvārī notika SFIKG plenārsēde, kurā apsprieda koriģējošas darbības attiecībā uz Rietumbalkānu valstīm un Turciju, ņemot vērā finanšu un ekonomikas krīzi. Dalībnieki vienojās, ka SFIKG ir jāturpina cieši sadarboties, lai uzraudzītu ekonomisko un finansiālo situāciju reģionā un koordinētu piemērotus pasākumus, reaģējot uz krīzes situāciju.

Komisija 2009. gadā cieši sadarbojās ar Eiropas Centrālo banku un starptautiskajām finanšu iestādēm, lai izveidotu paketi 160 miljonu euro vērtībā reaģēšanai uz krīzes situāciju, ko finansē no 2009. gada *IPA* līdzekļiem. ES dotācijas apvienojumā ar SFI aizdevumiem saskaņā ar šo paketi paātrina tik ļoti nepieciešamo pašvaldību infrastruktūras ieguldījumu un energotaupības ieguldījumu īstenošanu.

Tika atzīta uzraudzības nepieciešamība gan palīdzības saņēmēju, gan nozaru līmenī. Komisija izveidoja reģionālo projektu, lai ar Eiropas Centrālo banku īstenotu kopīgu pārvaldību, kas ir daļa no lielākas paketes, kuras mērķis ir reaģēt uz finanšu krīzi. Tika izveidota reģionālā banku nozares (gan mikroekonomikas, gan makroekonomikas līmenī) uzraudzības sistēma, lai stiprinātu spējas un sadarbību starp Rietumbalkānu valstu un Turcijas centrālajām bankām un 14 Eirosistēmas valstu centrālajām bankām. Šajā projektā paredzēts divus gadus koordinēt tādu lielāko starptautisko finanšu struktūru ieguldījumu, kā, piemēram, Bāzeles Banku uzraudzības komiteja, Ļubļanas Finanšu izcilības centrs, Vīnes Kopīgais institūts, Starptautiskais Valūtas fonds un Pasaules Banka. No 2009. gada, pēc Eiropas Komisijas un Pasaules Bankas kopīgā biroja slēgšanas Briselē Komisija pārņēma Starptautisko finanšu iestāžu konsultantu grupas sekretariāta funkcijas.

Komisija sadarbojās arī ar ESAO Ieguldījumu koordinācijas centru Dienvidaustrumeiropai [*Investment Compact for South East Europe*] saistībā ar pasākumiem, kuru nolūks ir uzlabot ekonomiku konkurētspēju, ņemot vērā no 2009. gada rudens īstenoto paketi reaģēšanai uz krīzes situācijām.

Komisija, EIB, ERAB un Eiropas Attīstības bankas padome (EABP) 2009. gada decembrī izveidoja **Rietumbalkānu investīciju sistēmu** (RBIS), lai vēl vairāk veicinātu saskaņošanu un sadarbību reģiona sociālekonomiskajai attīstībai paredzēto ieguldījumu finansēšanā. RBIS ietver divus instrumentus: kopīga aizdevumu sistēma un kopīga dotāciju sistēma. Kopīgajā aizdevumu sistēmā ir apvienoti kopīgie aizdevumi no ERAB un EIB, kas paredzēti prioritārajiem ieguldījumiem (provizoriski kopā 1 miljarda euro apmērā), kā arī no EABP un citām dalībvalstu divpusējām finanšu iestādēm, kas piedalās Eiropas un Rietumbalkānu kopīgajā fondā. Kopīgajā dotāciju sistēmā ir apvienoti dotāciju līdzekļi, ko piešķir ES (*IPA* budžets), starptautiskās finanšu dalībnieces (EABP, EIB un ERAB) un Eiropas un Rietumbalkānu kopīgais fonds, kurā iemaksas var veikt gan dalībvalstis, gan citi potenciālie līdzekļu devēji.

Uzlabotas sadarbības piemēri: labāks priekšstats par starptautisko finanšu institūciju projektu sagatavošanas kanāliem, kopīgi centieni saskaņot SFI ieguldījumu prioritātes un katras nozares prioritātes saistībā ar pievienošanu ES, labāka *IPA* palīdzības saņēmēju pārstāvība projektu atlases procesā, vienkāršāka sagatavošana un īstenošana, uzmanību koncentrējot uz projektiem, kam nepieciešams SFI atbalsts, kā arī dalībvalstu piedalīšanās, piešķirot divpusējās dotācijas.

2009. gadā tika veikti arī būtiski pasākumi, lai turpinātu īstenot sadarbību ar starptautiskajām finanšu iestādēm trīs virzienos: **privātā sektora attīstīšana un mikro, mazie un vidējie uzņēmumi, energoefektivitāte un infrastruktūra.**

- *I virziens — privātā sektora attīstīšana.* No piedāvājuma viedokļa, ES palīdzība, lai veicinātu piekļuvi mikro un mazo uzņēmumu finansējumam, galvenokārt tiek nodrošināta ar Eiropas Fonda Dienvidaustrumeiropai starpniecību, kurā agrākās reģiona mikrokreditu shēmas ir apvienotas vienotā instrumentā. Eiropas Fonds Dienvidaustrumeiropai nodrošina ilgspējību un līdzekļu palielināšanu ilgtermiņā, piedāvājot riska segšanu, lai mikrokreditēšanai piesaistītu privāto kapitālu. Eiropas Fonds Dienvidaustrumeiropai darbojas sekmīgi. Līdz 2009. gada decembrim Komisija ar Eiropas Investīciju fonda (EIF) starpniecību bija Eiropas Fondā Dienvidaustrumeiropai parakstījusi 96,4 miljonus euro, un portfeļa kopējā vērtība bija pieaugusi līdz 579 miljoniem euro. Neatdoto aizdevumu apakšportfeļa vērtība bija 450 miljoni euro, ko veidoja aizdevumi 115 600 aizņēmējiem. Kopš Eiropas Fonda Dienvidaustrumeiropai dibināšanas kopā izsniegti 216 000 aizdevumu 1,1 miljarda euro apmērā.
- *II virziens — energoefektivitāte.* Šā virziena mērķis ir veicināt ieguldījumus mazo un vidējo uzņēmumu, mājokļu un publiskā sektora energoefektivitātē un atjaunojamā enerģijā, izmantojot valstu programmās atbalstītās darbības, tostarp uzlabojot sabiedrības informētību energoefektivitātes un energotaupīšanas potenciāla jomā, īstenojot tiesību aktus saistībā ar direktīvām par ēku energoefektivitāti¹⁰ un enerģijas galapatēriņa efektivitāti, un energoefektivitātes pakalpojumiem¹¹ (tostarp par atjaunojamo enerģiju). Energoefektivitātes ieguldījumu veicināšana atbilst ieteikumam, kas sniegts Eiropas Komisijas Zaļajā grāmatā par energoefektivitāti¹², mudinot starptautiskās finanšu iestādes nodrošināt ilgtermiņa finansējumu ieguldījumu veikšanai energoefektivitātes jomā. Saskaņā ar Energoefektivitātes finanšu instrumentu finanšu starpniekiem un gala aizņēmējiem būvniecības un rūpniecības nozarē nodrošināja papildu atbalstu, piedāvājot iespējas lielākam enerģijas ietaupījumam un CO2 emisiju samazinājumam. Pie tam saskaņā ar 2009. gada paketi reaģēšanai uz krīzes situāciju Eiropas Komisija līdzdarbojās Dienvidaustrumeiropas Energoefektivitātes fondā, kas ir EIB un *Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW)* aizsākta publiskā un privātā partnerība, kurā piedalās starptautiskās finanšu iestādes, līdzekļu devēji un privātie ieguldītāji. Šis fonds veiks ieguldījumus energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas nozarē, nodrošinot specializētu finansiālu atbalstu un tehnisko palīdzību uzņēmumiem, energopakalpojumu sniedzējiem, mājsaimniecībām, pašvaldībām un citām valsts iestādēm. 2009. gadā šis fonds atbalstīja divas vietējās bankas Bosnijā un Hercegovinā un Serbijā, palīdzot tām attīstīt savus ieguldījumu portfeļus energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas nozarē. Šo projektu budžetu veidoja ERAB finansējums 20 miljonu euro apmērā apvienojumā ar ES dotāciju 4,6 miljonu

¹⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 16. decembra Direktīva 2002/91/EK.

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. aprīļa Direktīva 2006/32/EK.

¹² COM(2005)265 galīgā redakcija, 2005. gada 22. jūnijs.

euro apmērā, kas bija pamudinājums gala aizņēmējiem veikt ieguldījumus un sedza iesaistītās bankas administratīvās izmaksas.

- *III virziens — infrastruktūras ieguldījumu veicināšana.* Piemēroti infrastruktūras tīkli un pakalpojumi transporta, enerģētikas, vides aizsardzības un sociālajā nozarē ir būtiski svarīgi ilgstošas sociālekonomiskās attīstības un stabilitātes nodrošināšanai reģionā. Galvenie apstākļi, kas traucē uzlabot infrastruktūru, ir neefektīvs finanšu līdzekļu izlietojums, saņēmēju pieredzes trūkums projektu sagatavošanā SFI un citu līdzekļu devēju finansējuma saņemšanai, kā arī finansējuma nepietiekamība, kas mazina projekta rentabilitāti. Šis virziens ietvēra tādu infrastruktūras projektu sistēmas izveidi, kurā iesaistītas daudzas nozares un daudzi palīdzības saņēmēji. Šāda infrastruktūras projektu sistēma atbalsta valsts, reģionālo un pašvaldību iestāžu centienus sagatavot un īstenot infrastruktūras projektus, ko finansē starptautiskās finanšu iestādes un/vai citi līdzekļu devēji. Šā mehānisma mērķis ir apvienot līdzekļus, lai būtu iespējams projektus īstenot. Infrastruktūras projektu sistēma nodrošina projektu īstenošanai nepieciešamos ekspertu tehniskās palīdzības pakalpojumus, piemēram, priekšizpēti, tehniski ekonomisko pamatojumu, skices projektu un sīki izstrādātu projektu, konkursa procesa atbalstu, īstenošanas darbus u. c. Infrastruktūras projektu sistēma līdzfinansē arī tos ieguldījumus pašvaldību infrastruktūrā, ko ir gatavas veikt SFI. Infrastruktūras projektu sistēmu 2009. gada decembrī iekļāva Rietumbalkānu investīciju sistēmā. Līdz pārskata perioda beigām ar šā mehānisma palīdzību bija sniegts atbalsts 65 projektiem, kuros dotācijas atbalsta apmērs bija 123 miljoni euro, bet kopējā aprēķinātā ieguldījumu summa — 1 miljards euro. Piemēram, Albānijā dotācija 4,7 miljonu euro apmērā nodrošināja 12 miljonu euro lielu aizdevumu, kas kopā ar valsts ieguldījumu un citām divpusējām dotācijām nodrošināja 21,7 miljonus euro lielu ieguldījumu ūdensapgādes un attīrīšanas sistēmā.